

Mælingar á hæð gosmakkar í Eyjafjallajökulsgosinu 2010

Þórður Arason, Halldór Björnsson, Guðrún Nína Petersen og Matthew J. Roberts
(arason@vedur.is, halldor@vedur.is, gnp@vedur.is, matthew@vedur.is)

Hér er sýnd tímaröð mælinga á hæð gosmakkar í Eyjafjallajökulsgosinu 14. apríl – 23. maí 2010. Þessar mælingar höfðu og hafa enn mikil áhrif á mat á magni ösku sem kom úr gosinu og voru einnig notaðar í öskudreifingalíkön.

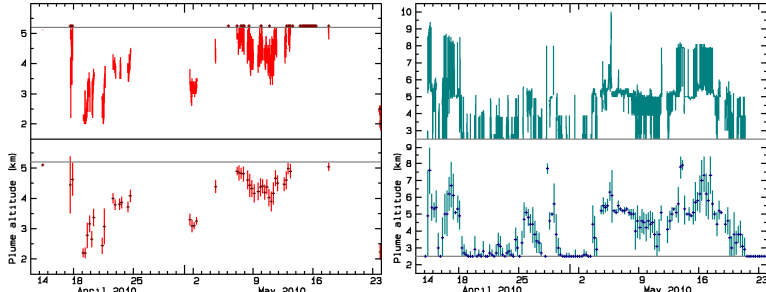
Veðursjá Veðurstofunnar á Miðnesheiði, sem er nálægt flugstöðinni á Keflavíkflugvelli, skannaði himinhvolfið á 5 mín fresti allt gosið. Veðursjain er í 154 km fjarlægð frá Eyjafjallajökli. Vegna fjalla á Reykjanes-skaga sá veðursjain ekki í gosmökkinn þegar hann var undir um 3 km hæð. Fyrst sá veðursjain mökkinn 14. apríl kl. 08:50, og síðast 21. maí kl. 10:20.

Þar sem veðursjain skannar einungis með föstum hallahornum og að langt er í Eyjafjallajökul, verða flestar mælingarnar á hæð gosmakkar nálægt föstum gildum um 2.8, 3.9, 5.0 og 7.9 km yfir sjó. Þessi föstu þrep sem sjást vel á efri hluta myndar 1 til hægri má minnka með því að taka meðaltöl yfir stutt tímabil, t.d. 6 klst meðaltöl eins og sýnd eru á neðri hluta myndar 1.

Míla ehf. kom fyrir nokkrum vefmyndavélum til að fylgast með framvindu gossins. Bestu myndirnar til að meta hæð gosmakkar voru úr vél á Hvolsvelli, um 34 km frá gosstöðvunum. Þessar myndir voru vistaðar á 5 sek fresti frá 14. apríl kl. 09:31 til 23. maí kl. 23:59. Út frá landslagi var hægt að útbúa hæðarkvarða á myndirnar og meta hæð gosmakkar beint yfir gosstöðinni. Efri rammi vefmyndanna fyrir ofan gosstöðvarnar var í um 5.2 km hæð yfir sjó. Hæð gosmakkar var metin af myndunum á 5 mín fresti þegar sást til makkarins.

Samanburður á mælingum á hæð gosmakkar sýnir að veðursjain nýttist mun betur en vefmyndavélar í að fylgjast með gosinu, þar sem birta, skyggni, skýjafar og veður komu oft í veg fyrir að vefmyndir nýttust. Veðursjain sér í gegnum ský, en erfitt var að greina gosmökkinn þegar úrkomuský voru yfir Eyjafjallajökli. Gögn úr veðursjá gáfu upplýsingar um hæð gosmakkar í um 80% tilvika á meðan vefmyndavélin einungis í um 20% tilvika.

Á hæðarbilinu þegar bæði veðursjain og vefmyndirnar nýttust er mjög gott samræmi milli mælinganna, sjá mynd 4.

Mynd 1. Hæðarmælingar frá 14. apríl til 23. maí út frá vefmyndum (rautt) og veðursjá (blátt). Hrárar 5 mín mælingar (efri) og 6 klst meðalgildi með staðalfrávik (neðri).

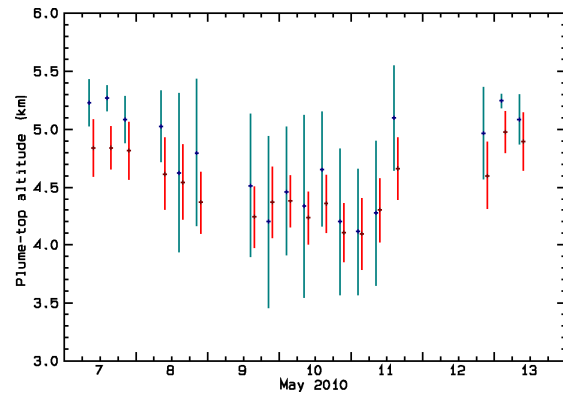
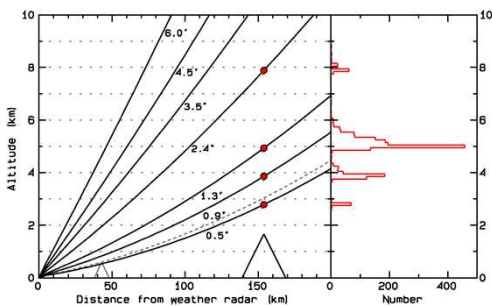

Mynd 2. Veðursjá Veðurstofunnar á Miðnesheiði, 154 km frá Eyjafjallajökli.

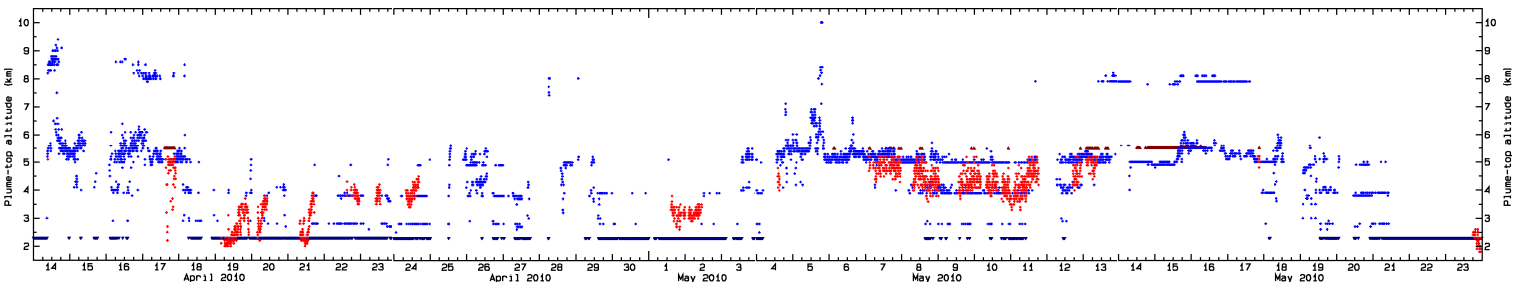
Tæknilegar upplýsingar um veðursjá

Tegund	C-band Ericsson (5.6 GHz)
Í notkun síðan	Janúar 1991
Doppler síðan	Apríl 2010
Staðsetning	64°01'35"N, 22°38'09"W
Hæð loftnets	47 m yfir sjó
Topp sendiafl	245.2 kW
Tímalengd sendipúlps	2.15 µs
Bylgjulengd	5.4 cm
Endurtekning sendinga	250 ± 2 Hz
Mesta drægni	480 km
Loftnetsmagnun	44.9 dBZ
Geislubreidd	0.9°
Hallahorn (gráður)	
- endurkastsmælingar	0.5, 0.9, 1.3, 2.4, 3.5, 4.5, 6.0, 8.0, 10.0, 15.0, 25.0 og 40.0
- doppler mælingar	0.5, 1.3, 2.4, 5.0, 7.0, 10.0, 15.0, 20.0 og 30.0
Þröskuldur endurkasts	-20 dBZ
Úrvinnsluhugbúnaður	Rainbow@5

Mynd 3. Til vinstri er sýnd hæð lægstu geisla veðursjárinnar (0.5°-6.0°) með fjarlægð. Til hægri er stólarparit sem sýnir dreifingu mældra hæðargilda.

Mynd 4. Samanburður á hæðarmati samtímamælinga 7.-13. maí úr veðursjá (blátt) og frá vefmyndum (rautt). Sýnd eru 6 klst meðalgildi og staðalfrávik.

Mynd 5. Hrár 5 mín mæligildi af hæð gosmakkar frá 14. apríl til 23. maí, mæld með veðursjá (blátt) og metið út frá vefmyndum (rautt). Stundum var mökkurinn undir sjónlínu veðursjárinnar (dökkblá merki í 2.3 km hæð) og stundum náði mökkurinn upp fyrir vefmyndaramma (brúnt merki í 5.5 km hæð).